

Non-Religious Jews Part 1

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף סט עמוד א- ב

אמר רב הונא: איזהו ישראל מומר - זה המחלל שבתות בפרהסיא. אמר ליה רב נחמן: כמאן? אי כרבי מאיר דאמר: חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה - אפילו באחד מכל איסורין שבתורה נמי! אי כרבנן - האמרי: חשוד לדבר אחד לא הוי חשוד לכל התורה כולה, עד דהוי מומר לעבודת כוכבים! - אמר רב נחמן בר יצחק: ליתן רשות ולבטל רשות. וכדתניא: ישראל מומר משמר שבתו בשוק - מבטל רשות, שאינו משמר שבתו בשוק - אינו מבטל רשות. מפני שאמרו ישראל נוטל רשות ונותן רשות, ובנכרי עד שישכיר. כיצד? אומר לו: רשותי קנויה לך, רשותי מבוטלת לך - קנה, ואין צריך לזכות. רב אשי אמר: האי תנא הוא, דחמירא עליה שבת כעבודה זרה, כדתניא: +ויקרא א'+ מכם ולא כולכם, פרט למומר. מכם - בכס חלקתי ולא באומות. מן הבהמה - להביא בני אדם הדומין לבהמה. מכאן אמרו: מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבתות בפרהסיא. הא גופא קשיא: אמרת מכם - ולא כולכם, להוציא את המומר. והדר תני: מקבלין קרבנות מפושעי ישראל! - הא לא קשיא, רישא - במומר לכל התורה כולה, מציעתא - במומר לדבר אחד. אימא סיפא: חוץ מן המומר והמנסך יין. האי מומר היכי דמי? אי מומר לכל התורה - היינו רישא! אי לדבר אחד קשיא מציעתא! אלא לאו הכי קאמר: חוץ מן המומר לנסך ולחלל שבתות בפרהסיא. אלמא: עבודה זרה ושבת כי הדדי נינהו. שמע מינה.

רש"י מסכת חולין דף ה עמוד א

אלא לאו ה"ק - מקבלין קרבנות מפושעי ישראל במומר לדבר אחד חוץ מן המומר לנסך את היין ולחלל שבתות דהני חמירי אלמא מומר לעבודת כוכבים כמומר לכל התורה כולה דמי, האי תנא חמירא ליה שבת כעבודת כוכבים דהעובד עבודת כוכבים כופר בהקב"ה והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ג

הלכה א: מי שאינו מודה בתורה שבעל פה אינו זקן ממרא האמור בתורה, אלא הרי זה בכלל האפיקורוסין [ומיתתו בכל אדם]. הלכה ב: מאחר שנתפרסם שהוא כופר בתורה שבעל פה [מורידין אותו] ולא מעלין והרי הוא כשאר כל האפיקורוסין והאומריין אין תורה מן השמים והמוסריין והמורין, שכל אלו אינם בכלל ישראל ואין צריך לא לעדים ולא התראה ולא דיינים [אלא כל ההורג אחד מהן עשה מצוה גדולה והסיר המכשול].

הלכה ג: במה דברים אמורים באיש שכפר בתורה שבעל פה במחשבתו ובדברים שנראו לו, והלך אחר דעתו הקלה ואחר שרירות לבו וכופר בתורה שבעל פה תחילה כצדוק ובייתוס וכן כל התועים אחריו, אבל בני התועים האלה ובני בניהם שהדיוח אותם אבותם ונולדו בין הקראים וגדלו אותם על דעתם, הרי הוא כתינוק שנשבה ביניהם וגדלוהו ואינו זריז לאחוז בדרכי המצות שהרי הוא כאנוס ואע"פ ששמע אח"כ [שהוא יהודי וראה היהודים ודתם הרי הוא כאנוס שהרי גדלוהו על טעותם] כך אלו שאמרנו האוחזים בדרכי אבותם הקראים שטעו, לפיכך ראוי להחזירן בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה.

ש"ת בנין ציון החדשות סימן כג

פסקים שלא להלכה למעשה.

[עיין בתשובת מנחת אלעזר א: עד שכתב "ויפה עשה המוציא לאור בבנין ציון שהעמיד התשובה בסימן כג' שנדפס מקודם לסימן זה שמאז והלאה הוי להלכה ולא למעשה."]

ב"ה אלטאנא יום ד' כ"ט מרחשון תרכ"א לפ"ק. לידידי מחותני הרב המופ' מו"ה שמריהו צוקערמאן נ"י.

מה שכ' מעל"ת נ"י שהוא ה' נהוג לאסור בשתיית יין שנגע בו ישראל מחלל שבת בפרהסיא מפני שהוא מומר לכל התורה כולה והוכיח כן משו"ת המב"ט שהביא בנקודת הכסף י"ד (סי' קכ"ד) לאסור בשתיית יין שנגעו בו קראים מפני שהם מחללים את המועדות והמה כמחללי שבתות. אמנם יש מי שחולק עליו ולכן שאל אותי איך דעתי בזה.

לענ"ד הדין עמו דכיון דמחלל שבת בפרהסיא הוא כמומר לכל התורה דינו כעובד כוכבים / כוכבים / ואפשר שאפילו המהרש"ל שהביא בנקודת הכסף שם שס"ל דקראים אינם אוסרים מודה בזה דקראים אינם מחללין שבתות רק מועדות מפני שחולקים על קביעות שלנו וששוה מחלל מועדות למחלל שבתות לא ס"ל. אבל במחלל שבת ממש דלכ"ע הוי מומר לכל התורה אפשר שגם המהרש"ל מודה. וא"ל כיון דגזירת יינם הוא משום בנותיהם והרי בנות מחללי שבתות לא נאסרו. ז"א דא"כ מומר לעבודת כוכבים לא יאסור יין בשתי' ולפי מה דאמרינן בחולין (דף ד') אוסר וצ"ל כמש"כ הר"ן בחידושו שם וכמו שהעתיק גם מעל"ת נ"י כיון דהוי ככותי גמור הוא בכלל גזירתו אעפ"י שאין בבנותיו איסור חתנות וא"כ ה"ה במומר לחלל שבת בפרהסיא. וכ"כ הרשב"א בשו"ת הביאו הב"י (סי' קי"ט) דמומר לחלל שבת בפרהסיא יינו י"נ. והנה עד כה דברנו מעיקר הדין איך לדון מחלל שבת בפרהסיא אבל לפושעי ישראל שבזמנינו לא ידענא מה אדון בהם אחר שבעו"ה פשתה הבהרת לרוב עד שרובם חלול שבת נעשה כהיתר אם לא יש להם דין אומר מותר שרק קרוב למזיד הוא ויש בהם שמתפללים תפילת שבת ומקדשים קידוש היום ואח"כ מחללים שבת במלאכות דאורייתא ודרבנן והרי מחלל שבת נחשב כמומר בלבד מפני שהכופר בשבת כופר בבריאה ובבורא וזה מודה ע"י תפילה וקידוש ומה גם בבניהם אשר קמו תחתיהן אשר לא ידעו ולא שמעו דיני שבת שדומין ממש לצדוקין דלא נחשבו כמומרים אעפ"י שמחללין שבת מפני שמעשה אבותיהן בידיהם והם כתינוק שנשבה לבין עובדי כוכבים כמבואר (סי' שפ"ה) וכ"כ גם המב"ט (סי' ל"ז) ואפשר נמי דצדוקין שלא הורגלו בתוך ישראל ולא ידעו לעיקרי הדת ואינם מעיזין פניהם נגד חכמי הדור לא חשבי מזידין וכו' יע"ש. והרבה מפושעי הדור דומין להם ועדיפי מהם שמה שמחמיר הר"ש בקראים להחשיב יינם י"נ אינו מפני חילול מועדות שדומה לשבת בלבד אלא מפני שכפרו גם בעיקרי הדת שמלין ולא פורעין ואין להם דיני גיטין וקדושים שעל"ז בניהם ממזרים. ובזה רוב הפושעים שבזמנינו לא פרצו. ולכן לענ"ד המחמיר להחשיב נגיעת יין של הפושעים הללו לסתם יינם תבוא עליו ברכה. אכן גם למקילים יש להם על מה שיסמכו אם לא שמבורר לנו שיועד דיני שבת ומעיז פניו לחללו בפני עשרה מישראל יחד שזה ודאי כמומר גמור ונגיעת יינו אסור. כנלענ"ד הקטן יעקב.

ש"ת מלמד להועיל חלק א (אר"ח) סימן כט

שאלה: במנין שלנו יש אחד או שנים שמחללים שבת בפרהסיא לא לבד במלאכתם כי אם גם עושים מוגמר, ואפילו קידוש והבדלה אינם עושים, אי שרו לצרפם למנין.

תשובה: הפרמ"ג סי' נ"ה באשל אברהם /או"ח/ ס"ק ד' כ' דמחלל שבת בפרהסיא אין מצרפין למנין. וכ"כ בתשו' חכם צבי סי' ל"ח, ואף דבשאלת יעבץ ח"א סי' מ"ט משמע דכל עברין מצרפין למנין כל זמן שלא נידוהו מ"מ לא כתב בפירושו דגם מחלל שבת בפרהסיא מצרפין ואפשר דמודה בזה דאין מצרפין ועיין מ"ש לענין זה בשו"ת משיב דבר סי' ט' שאוסר. וכ' המג"א /או"ח/ סי' קצ"ט ס"ק ב' מי שהוא רשע בפרהסיא אין מזמנין עליו. וראיתי בשו"ת רשב"ן סי' צ' שהביא בשם שו"ת דורש לציון דזה דוקא במומר להכעיס ובימינו אין עושין להכעיס (וע' שו"ת רשב"ן סי' ס"ז) ותמוה דלהכעיס אפילו בא' משאר עבירות אין מצרפין אותו כמבואר בפרמ"ג הנ"ל /או"ח/ סי' נ"ה, גם הביא שם בשו"ת רשב"ן בשם ליקוטי חבר חלק ה' דף ק"ז שאחרי שגברו בעלי זרוע אין כח בידינו להוריד כהן כזה אם עולה לדוכן. וע"ש עוד סי' קל"ט תשובה מהרה"ג מ"ה חיים צבי מאנהיימער זצ"ל, ושם הביא ג"כ שו"ת מהר"י אסאד י"ד סי' נ' שמחללי שבתות בזמנינו כ"ז שלא העידו עליהם בפניהם ובפני הב"ד שחללו בפני י' מישאל אין אוסרים יין במגעם, שיש הרבה אחרונים סוברים דהא דמומר לחלל שבת הוי מומר לכל התורה הוא רק מדרבנן עיי"ש בשו"ת יהודה יעלה. היוצא מכל הנ"ל שעפ"י דין מחלל שבת בפרהסיא אין מצטרף למנין, אך בזמן הזה נוהגין להקל אף בארץ אונגארן ומכש"כ בארץ אשכנז. וזכרנו שפעם אחת אירע אבילות לאיש אחד שחנותו פתוח בשבת, והוא אחד מבעלי בתים של קהלתנו, קהל עדת ישראל, וירד לפני התיבה בבית הכנסת של קהלתנו, אך הגבאי ידע לרצות אותו ולפייסו שלא ירד עוד מפני שהקהל ירננו על זה, ואח"כ הלך זה האיש לביהכ"נ של חברת ש"ס, ואף שהגבאי דשם היה איש חרד ויר"א, הניחו לירד לפני התיבה בלי מניעה, וכאשר שאלתי את הגבאי למה לא מנעו, אמר לי שכן הוא ג"כ מנהג מימים קדמונים בבית המדרש דפה שאין מונעין מלירד לפני התיבה האנשים שמסחרם פתוח בשבת, וכיון שהרבנים דשם שהיו אנשי שם לא מיחו מסתמא היה טעמם ונימוקם עמם, ואפשר שסמכו ע"ז מה שכתוב ג"כ בשו"ת בנין ציון החדשות סי' כ"ג שמחללי שבת בזמנינו נחשבים קצת כתינוק שנשבה לבין הנכרים, מפני שבעוה"ר רוב ישראל בארצנו מחללי שבת הם, ואין דעתם בזה לכפור בעיקרי אמונתנו עיי"ש, וכן הגיד לי הרב מו"ה משולם זלמן הכהן ז"ל בשם הגאון בעל שואל ומשיב שכתב שהאנשים מאמעריקא אינם נפסלים ע"י חילול שבת שלהם מפני שהם כתינוקות /כתינוק/ שנשבה לבין הנכרים אח"כ מצאתי כעין זה בהגהות רע"א ל"ד סי' רס"ד ועיי"ש סברות להקל, אבל ע' פמ"ג א"ח סי' רפ"ב א"א ס"ק ז', וע' ספר חסידים סי' תשס"ח (ואין לי פנאי כעת לחפש תשובה זו דמיירי לענין גיטין בפנים בשו"ת שו"מ). יהי' איך שיהי' המקיל לצרף אנשים כאלו למנין יש לו על מי שיסמוך, אך מי שיכול לילך לבהכ"נ אחר בלי להכלים איש, פשיטא דמהיות טוב שלא יסמוך על היתר זה, ויתפלל עם אנשים כשרים. עוד יש סניף להקל דזמננו לא מיקרי מחלל שבת בפרהסיא, כיון שרובן עושין כן, דבשלמא אם רוב ישראל זכאין, ומעטים מעיזים פניהם לעשות איסור זה הרי הוא כופר בתורה ועושה תועבה ביד רמה ופורש עצמו מכלל ישראל, אבל כיון דבעו"ה רובם פורצים הגדר תקנתם קלקלתם, היחיד חושב שאין זה עבירה גדולה כל כך וא"צ לעשות בצנעה, ופרהסי' שלו כבצנעה, ואדרבה היראים קרואים בזמננו פרושים ומובדלים, והפושעים הם ההולכים בדרך כל הארץ.

שו"ת אגרות משה אורח חיים ח"ג סימן יב
בענין עליה לתורה ללא שומרי תורה.

ובדבר עליות לתורה למי שאינו שומר שבת. הנה מעצם הדין תעיינו בספרי חלק שני מא"ח סימן נ' שבארתי שם שברכת כופרים אינה ברכה כלל ואין לענות אמן אחריהם כיון דהזכרת השם אצלם הוא כדברים בעלמא ואינם מחזיקים אותו למלך העולם והוי זה כבלא שם ומלכות, אבל הוא דוקא בכופרים דאם אינו כופר שיש לו אמונה בהש"ת אך שהוא עברין על איסורין אף על שבת החמורה בשביל פרנסתו ושאר תאוות הויא ברכתו ומחוייבין לענות אמן אחריה ומוציא ידי אחרים השומעים. ולכן למעשה לאלו הכופרין ממש אין לקרא לתורה לעולם אף שכפירתם בא מצד שכן חונכו מאבותיהם הרשעים והם כתינוק שנשבו דעכ"פ כיון שאינם מאמינים הרי שם הקב"ה הוא אצלם כדברים בעלמא והוא כבלא שם ומלכות שאינה ברכה, ואם הם מאמינים בה' ובתורתו אף שהם בעלי עבירה רשאים לקוראם לתורה, אבל יש למעט כפי האפשר באופן שלא יבוא לידי מחלוקת, וצריך לסדר אופן העליות באופן שלא יצטרכו לקרא אלו שאינם שומרי תורה כל כך. ובימים נוראים יש טעם לכאן ולכאן דרוב בני"א שבאים להתפלל הרי יש להם אמונה בהש"ת שהוא כותב וחותם דינו של האדם לטוב או ח"ו שלא לטובה, וגם יש להרבה מהם ממילא הרהור תשובה שיותר יש לקראם לתורה מבשאר ימות השנה, ויש טעם להיפוך שבימים אלו הא צריך יותר ליזהר ואף בדברים שאין מחוייבין ליזהר כל השנה כדאיתא /באו"ח/ בסימן תר"ג לענין פת עכ"ר, וכמו כן הוא בכל דבר. אבל יותר נוטה שהוא רק בדברים שאינם נוגע לאחרים אבל בדברים שהחומרא הוא קולא לזלזל בכבוד אחרים שאפשר שיש להם הרהור תשובה לא שייך להחמיר שלכן יש להקל, אבל לכופרים ממש אופן אין לקרא לתורה כדלעיל ולרוב בני"א מהסתם שבאים להתפלל מותר.

שו"ת יביע אומר חלק א - י"ד סימן יא

(טז) אולם ראיתי בשו"ת מנחת אלעזר (ח"א סי' עד), שכ' לדחות דברי הגאון בנין ציון (הנ"ל אות יב), דמאי מהני קידוש ותפלה כשמחלל השבת במלאכה, וכי יש שבייתה לחצי שבת, ישתקעו הדברים ולא יאמרו להקל ע"י זה במגע יינו. ע"ש. ואין דבריו מוכרחים, שסוף סוף אינו דומה כ"כ לכופר במעשה בראשית, שזהו עיקר הטעם שדין מחלל שבת כעכ"ר, וכמ"ש רש"י (חולין ה), ותוס' (סנהדרין עח:); מכיון שהאיש הלזה מזכיר בפיו קדושת השבת בתפלה וקידוש. ואטו נדרוש מדעתנו לומר כל שאינו בשמירה אינו בזכירה, ולא קיים אף מצות זכירת שבת בדברים, הא ודאי דלא. (וכמו כן יש להשיב על מה שכתב בתשו' מנחת אלעזר הנ"ל, לדחות דברי המהר"י אסאד שהצריך קבלת עדות בפניו). ומ"ש עוד להשיג ג"כ עמ"ש מהר"י אסאד, שאין לדחותם בשתי ידיים שלא יפקרו טפי, שזה היפך דין מפורש בהגה (בי"ד סי' שלד ס"א), שמנדין למי שחייב נדוי ואין חוששים שיצא לתרבות רעה ע"ז. ואע"פ שהט"ז חולק ע"ז, מ"מ הנקודות הכסף וגדולי אחרונים החזיקו בדברי הרמ"א, וכ"ש שאין להתיר לשתות היין שלא יפקור טפי, ומה יפקור עוד טפי, אם מחלל שבת דינו כמומר, הרי לא יוכל לפקור טפי. ע"ש. +/מילואים/ ע' עוד בשו"ת זרע אמת ח"ג (סי' לב). ובשו"ת חיים ושלוש פלאגי (דף לב ע"ב). ובשו"ת אמרי דוד (סי' קיג). ובמש"כ בשו"ת יביע אומר ח"ד (חיו"ד סי' ז אות ד). ע"ש. + ואני תמה, שהרי אף המומר לחלל שבת דינו כישאל לכל דבר, לענין שהוא חייב בכל המצות, ועל כל מצוה שעובר עתיד ליתן את הדין, וענוש יענש אף על עבירה קלה מד"ס...

(יז) ומ"ש עוד המנחת אלעזר, להשיג על דברי המהר"י אסאד הנ"ל, שאין לדחותם בשתי ידיים וכו', וכתב שאין לנו לחוש לקרב הפושעים, שאדרבה זהו חשש שגזרו חז"ל, כדי שלא ילמד עוד ממעשיו, ואנן ניקום ונבטל זאת בסברות כרסיות ולהתיר, כדי שנוכל להתחבר עמם ולקרבתם בזרוע, וע"ז ילמדו ממעשיו הרעים, לכן יתפרדו כל פועלי און. ע"ש. ולפע"ד יש להעיר ממ"ש הרמב"ם (בסוף מאמר קידוש ה' עמוד מז) וז"ל: ואין ראוי להרחיק עוברי עבירה ומחללי שבת ולמאוס אותם, אלא יש לקרבתם ולזרזם לעשות המצות, וכבר אמרו חז"ל שהפושע ברצון כשיבא אל בהכ"נ להתפלל מקבלין אותו, ואין נוהגין בו מנהג בזיון, וסמכו על הפסוק לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב, אל יבוזו לפושעי ישראל שבאים בסתר לגנוב מצות. עכ"ל....

ומ"ש המנחת אלעזר לחלק, דשאני הכופרים שבזמנינו, להקראים ששוכנים במדינות שאין שם ישראל, והם אומה בפני עצמה, ואי אפשר להם לידע כלל ממנהגי ישראל, כיון שהם רחוקים מערי ישראל. ע"ש. במחכ"ת אין דבריו נכונים, כי הלא הקראים הם סמוכים לרחוב היהודים במצרים, וכן היה גם בזמן הרמב"ם, וכמ"ש בשו"ת הרמב"ם (סי' שעא), וז"ל: כי אלה הקראים השוכנים פה בנוא אמון, ובארץ מצרים, ובדמשק, ובשאר מקומות ארץ ישמעאל, ראויים הם לחלקם מחלקי הכבוד ולהתנהג עמהם בדרך הענוה ולמול את בניהם בשבת וכו'. ע"ש.

ילקוט יוסף שבת א הערות סימן רעב - על איזה יין מקדשים

(יב) בספר הלכות גדולות (הלכות שחיטת חולין, דף קכו ע"ד) כתב, מומר לחלל שבת בפרהסיא דינו כעכו"ם, ועושה יין נסך, ואסור לאכול משחיטתו. ע"ש. והובא להלכה באור זרוע חלק א' (סוף סימן שסז). וכן כתב בתשובת הרשב"א (סימן ד), הובא בבית יוסף (יורה דעה סימן קיט). וכן פסק התשב"ץ בחלק ג' (סימן שיב), והריב"ש בתשובה (סימן ד'), ועוד. והנה בשו"ת בנין ציון החדשות (סימן כג) להגאון רבי יעקב איטלנר, כתב, שאם המחלל שבת בפרהסיא מתפלל בשבת, ומזכיר קדושת השבת בתפלה, מותר לשתות מין שמזג. שהרי כתב רש"י בחולין (ה א) דהיינו טעמא שמחלל שבת בפרהסיא דינו כעכו"ם, משום שהוא ככופר במעשה בראשית. [שהרי כתיב בתורה, זכור את יום השבת לקדשו וגו', כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפש, והורה לנו הכתוב שענין השבת הוא שורש האמונה לידע שהעולם מחודש על ידי אדון הכל, ועיין בהקדמת המשנה ברורה להלכות שבת]. וכל זה שייך כשאינו מתפלל כלל, אבל אם הוא מתפלל ומזכיר בתפלה קדושת השבת וזכר למעשה בראשית, וחותם מקדש השבת הן בתפלה או בקידוש בביתו, הדבר מוכיח שהוא אכן מאמין בקדושת השבת ובמי שאמר והיה העולם, אלא שיצרו תקפו ותאות לבו נתת לו. ולפיכך אין דינו כדין עכו"ם לכל דבר. וכן דעת כמה אחרונים לענין דינא, שבכהאי גוונא אין המחלל שבת עושה יין נסך בנגיעתו, וכמו שכתבו הגאון האחיעזר, ובשו"ת בית יצחק חלק ב' מיוורה דעה (קונטרס אחרון סימן כג), ובשו"ת מהרש"ם חלק א' (סימן קכא), ובשו"ת דרכי שלום. ועוד.

ואף על פי שיש חולקים ע"ז, וכמ"ש בשו"ת מנחת אליעזר ח"א (סי' עד). ועוד, מ"מ בדורינו זה, דור החופש והדרור, יש לסמוך על הפוסקים המקילים, כדי למנוע מחלוקת והרחקתו מחיק היהדות, וכמ"ש הג"ר דוד צבי הופמן בשו"ת מלמד להועיל (חיו"ד סי' נב), שקיבל מרבתי, שמה שאמרו שהמחלל שבת בפרהסיא דינו כעכו"ם לכל דבר, הוא בזמן שישראל על אדמתם, וכולם היו נוהגים ע"פ התורה וההלכה, שאז מי שמעיז לחלל שבת בפרהסיא, מוציא עצמו מכלל ישראל, ויינו יין נסך, אבל בדורינו זה שבעוונות הרבים פשטה המספחת, והן רבים עתה עם הארץ מחללי שבת, ואף תופסים מעמד בראשי העיריות ובמשרדי הממשלה, בעוה"ר, וממילא אין חילול שבת נראה כחמור כ"כ בעיני ההמון. ומש"ה אין לחושבם כדין עכו"ם, דליכא חוצפה ועזות פנים כולי האי בזה"ז. ויש לצרף לזה מ"ש החזון איש (יו"ד סי' ב' אות כח) לגבי דין מומר, שיש בזה תנאי שלא יהיה אנוס, וכמ"ש הרמב"ם (פ"ג מהלכות ממרים ה"ג) שבניהם ותלמידיהם של הצדוקים, שהדיחו אותם אבותיהם, ונולדו בין הצדוקים, הרי הם כתינוק שנשבה ביניהם, שהרי הוא כאנוס. ואף על פי ששמע אח"כ שהוא יהודי, וראה מנהג היהודים ודתם, הרי הוא כאנוס מאחר שגידלוהו ע"פ טעותם וכו', "ולפיכך ראוי להחזירן בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה". ע"ש. וע"כ אנו מצווים להחיותו ואף לחלל שבת להצלתו. ובספר אהבת חסד כתב בשם מהר"י מולין, שמצוה לאהוב את הרשעים בזמנינו, מפני שהם קודם תוכחה וכו'. וכן כתבו הב"י והרמ"א (יו"ד סי' קנט), דבני התועים מעשי אבותיהם בידיהם והו"ל כתינוק שנשבה. [ועיין בשו"ת בנין ציון החדש (סי' כג), ובשו"ת המב"ט (סי' לז), ובשו"ת רב פעלים ג' (סי' יב), ובשו"ת אחיעזר ג' (סי' כה), ובשו"ת היכל יצחק (סי' ב), ובשו"ת אג"מ ח"א (סי' לג), ובשו"ת מנחת יצחק ח"ט (סי' כה). ע"ש]. וכ"כ עוד החזו"א לגבי דין מעלין ולא מורדין, שאין דין זה אלא בזמן שהשגחת השי"ת היתה גלויה, כמו בזמן שהיו הנסים מצויים וגלויים, ומשתמשים בבת קול, וצדיקי הדור היו מונהגים בהשגחה פרטית הנראית לעין לכל, אז היה ביעור הרשעים גדרו של עולם, אבל בזמן העולם, שנכרתה האמונה מדלת העם, וההנהגה היא בהסתר פנים, אין במעשה הזה גדר הפרצה, אלא הוספת הפרצה, וכו', ולכן עלינו להחזירם למוטב בעבותות אהבה, ולהעמידם בקרן אורה עד כמה שידינו מגעת. עכ"ד. ולכן בצירוף הסברות הנ"ל יש להקל באופן שכבר מזג היין לתוך הכוס, ויש חשש למחלוקת, או שיש לחוש שיתרחק מהדת אם לא ישתו מהיין שעבר ומזג, כל היכא שמידי פעם מתפלל ואינו כופר .